

ZWEEPSLAGEN EN VERNIELING, ZO KENNEN WE 'HEN'

De westerse media zijn er weer ingetrapt. Met de aandacht voor het vernielde erfgoed in Timboektoe hebben radicale moslims precies bereikt wat ze wilden: uitvergroting van hun belang en hun rol. Wat volgens **BAZ LECOCQ** meer aandacht verdient, de miserabele situatie van de bevolking in Noord-Mali, blijft helaas onder de radar.

Timboektoe is meer dan verwoest erfgoed

BAZ LECOCQ

Wie? Doceert Afrikaanse geschiedenis aan de UGent. Hij is gespecialiseerd in de politieke geschiedenis van de Sahel en Sahara.

Wat? Het Westen focust al te graag op de vernielingen in Timboektoe (die niet eens onherstelbaar zijn), omdat de islam de dreigende 'andere' moet blijven.

Waarom? Hoe dicht het Oosten ook komt, zelfs deel uitmaakt van ons erfgoed, we verkiezen de overdrijving boven de juiste context.

Het is geen grap: sinds één april wordt de stad Timboektoe geregeerd door Ansar Dine, een aan Al-Qaeda gelieerde salafistische beweging, die tot doel heeft de sharia wereldwijd in te voeren. In de laatste paar weken deed de beweging van zich spreken. Een jong ongetrouwd stel dat schuldig was bevonden aan een seksuele relatie, kreeg publiekelijk zweepslagen toegediend. In de afgelopen dagen houden de moedjahedien zich bezig met het schenden van de graven van lokale heiligen, die naar hun mening niet voldoen aan de eisen van hun puriteinse islam. De strijders van Al-Qaeda, Ansar Dine en hun bondgenoten controleren een regio van bijna één miljoen vierkante kilometer met drie grote steden (Timboektoe, Gao en Kidal) en veel kleinere steden en dorpen, waar in totaal ruim een half miljoen mensen wonen. Veel van die dorpen hebben eigen mausolea voor soefiheiligen en ongetwijfeld zijn er daar ook jonge stelletjes die zich zonder boterbriefje aan de liefde bezondigen en daarvoor straf verdienen.

Waarom kiezen de moedjahedien juist Timboektoe uit voor hun activiteiten, waarom voeren ze die überhaupt uit en waarom zou het ons interesseren? Ze kiezen voor Timboektoe omdat ze weten dat de westerse wereld deze stad kent. Ze weten dat de media er aandacht aan zullen besteden en dat is precies wat moedjahedien willen, en het is ook precies wat wij, het westerse publiek, willen. De zweepslagen en de sloop maken deel uit van een nu al decennia durende *culture war* tussen 'de radicale islam' en 'het vrije Westen', uitgevochten in de media.

De 'andere' moet dat vooral blijven

Er zijn weinig steden zo gemystificeerd als Timboektoe. Iedereen kent de plaats, al was het maar uit de verhalen van Donald Duck, als de stad aan het einde van de wereld. Daarom wil iedereen er wel eens op vakantie. De stad leefde tot voor kort dan ook van het toerisme en biedt voor elk wat wils: drie eeuwenoude moskeeën, die open zijn voor een niet-islamitisch publiek, en een aantal bibliotheken waarin zich historische manuscripten bevinden. Sinds een decennium organiseert de stad elk jaar het Festival in de Woestijn: een rock-blues-festival met wereldsterren zoals de Grammy Award-winnaars Tinariwen, en Bono. In de hotels was alcohol vrij verkrijgbaar en niet alleen voor de westerse toeristen. Dat alles staat in de ogen van de salafistische strijders van Ansar Dine en Al-Qaeda voor fitna: anarchie, bandeloosheid en verval. Zij zien het als hun heilige taak om met de invoering van hun sharia morele orde en recht te brengen in een stad die zich islamitisch noemt, maar dat in hun ogen niet meer is. Net als op andere plaatsen waar salafis sharia invoeren, zijn publiek uitgevoerde lijfstraffen en de vernieling van 'heidense monumenten' (denk aan de boeddha's van Bamyán) daarbij belangrijke symbolische daden, maar er is meer. Na de verovering van de stad maakte Ansar Dine een telefoonnummer bekend dat mensen konden bellen als zij slachtoffer waren van diefstal of plundering. Alle geplunderde goederen werden teruggegeven aan de eigenaars. Privé-bezit is voor salafisten net zo heilig als voor de aanhangers van de westerse liberale vrijemarktideologie. Geen wonder, een deel van die vrijemarktideologie is direct ontleend aan de islam. Delen van het oude Europese contractrecht zijn direct uit de sharia overgenomen. Waarom willen wij hier dat niet weten, maar wel dat van die zweepslagen?

Nog altijd is Europa zichzelf niet genoeg. Wij blijven behoefte hebben aan een 'ander' om ons zelfbeeld te verscherpen. Eeuwen lang was dat 'Het Oosten' of 'De Islam' en na een korte pauze, waarin we ons zorgen maakten om 'het rode gevaar', is 'De Islam' nu alweer ruim twintig jaar terug in zijn rol. Met de Europese integratie neemt het belang van die rol alleen maar toe, maar tevens moeten

De oudste moskee van Mali. © Frans Lemmens/Hollandse Hoogte

we die oosterse ander steeds verder weg zoeken. We ontdekten met de Balkan-oorlogen dat er, naast islamitische migranten, ook inheemse Europese moslims bestonden. Met de opname van Malta in de EU werd het Arabisch, de taal van de inheemse bevolking, officieel een Europese taal. En ondanks voortdurend protest, juist omdat het moslims zouden zijn, blijft Turkije een kanshebber op lidmaatschap van de Unie. En dan is er de Arabische lente, die ons duidelijk maakt dat moslims ook graag vrij zijn en democratisch worden geregeerd, al is het dan bij voorkeur door andere moslims, een idee dat sommigen in Europa en de VS met argwaan bekijken, terwijl ze toch juist zouden moeten applaudiseren. Kortom: 'De Islam' en 'Het Oosten' zijn een nabije en ongemakkelijke andere geworden, die niet altijd zo anders zijn, of zo anders gevonden mogen worden. Gelukkig dan maar dat Ansar Dine ons vanuit het verre, mysterieuze, maar op het web aangesloten Timboektoe op onze wenken bedient met zweepslagen en vernieling.

Minder spektakel graag

Negeren dan maar, die salafisten? Met dit artikel heb ik al stelling

De moskeeën en mausolea zijn gemaakt van zongedroogde leem en moeten élk jaar na de regentijd gerestaureerd worden

'Het Nederlands kent niet voor niets de uitdrukkingen "hoog van de toren blazen" en "hoogmoed komt voor de val"'

Nu in Londen 'The Shard' als hoogste gebouw van Europa is ingehuldigd wijst econoom **IVAN VAN DE CLOOT** op het samengaan van andere hoge torens met diepe crisissen (op Facebook).

Nog honderd dagen tot 14 oktober: de tussenstand

Over exact honderd dagen gaan we naar de stembus om de mandatarissen aan te wijzen van wie we denken dat ze onze gemeente zullen besturen op zo'n manier dat ze er ook beter van wordt. **JOHAN ACKAERT** schetst aan de hand van drie factoren – de peilingen, de inzet en de partijen – een aantal voorlopige tendensen in de campagne.

Malinese vluchtelingen in Niger. © imageglobe

genomen: nee. Wel zou ik graag meer aandacht zien voor een breder kader, en niet alleen spectaculaire beelden en verhalen uit Timboektoe, temeer omdat dit laatste precies is wat de moedjahedien willen. De situatie in Mali is te ernstig om alleen te kijken naar kapotte graven en eerlijk gezegd: de vernielingen zijn niet goed te praten, maar wel te restaureren. De moskeeën en mausolea zijn gemaakt van zongedroogde leem en moeten elk jaar na de regentijd gerestaureerd worden. De palen die horizontaal uit de gebouwen steken, fungeren als permanente steigers voor de lokale metselaars.

De bedreiging van de bibliotheken is ernstiger, maar moet niet overschat worden. Voor salafi's is tekst heilig. Een koran mag je niet vernietigen, evenmin als de Hadith of in hun ogen goede fatwa's. Ze weten dat erg veel van dergelijke teksten zich in de bibliotheken bevinden, maar die zijn niet direct herkenbaar aan de buitenkant. Alle manuscripten uitzoeken op inhoud is een moeilijk werk, waar ze de kennis en mankracht niet voor hebben op het ogenblik.

De aanhangers van Ansar Dine zijn ver in de minderheid in Noord-Mali, ze zijn alleen beter uitgerust dan de andere partijen. De moedjahedien zijn in heel Noord-Mali onpopulair. In Timboektoe durven weinigen te protesteren, maar in Kidal, een stad naar het noorden, protesteerde de lokale bevolking meerdere dagen tegen de invoering van sharia, ook al sloegen de salafisten de demonstraties met zwepen uiteen. Dat gebrek aan populariteit heeft de moedjahedien niet verhinderd de strijders van het MNLA, een seculiere beweging die voor onafhankelijkheid van Noord-Mali vecht, uit alle steden in het noorden te verdrijven. De salafisten beheersen nu de rand van de woestijn en de politieke situatie in de hoofdstad Bamako is zo'n chaos dat elke oplossing voor de problemen in het noorden moet wachten tot daar de situatie is veranderd.

Intussen brengt de droogte van de afgelopen jaren misoogsten, veesterfte en honger voor de gegijzelde bevolking. Wat dat betreft konden de strijdende partijen, salafi of seculier, geen slechter moment bedenken om hun volk te 'bevrijden' of tot de ware islamitische moraal te brengen.

JOHAN ACKAERT

Wie? Politicoloog verbonden aan UHasselt.

Wat? Wie de gemeenteraadsverkiezingen een ander doel geeft dan de verkiezing van lokale mandatarissen, mag een en ander niet uit het oog verliezen.

Waarom? De peilingen dekken niet altijd de feiten, de kwaliteit van het politiek personeel is zomaar verzekerd en een partij heeft niet altijd het gewicht dat ze zichzelf toedicht.

Aan het einde van mijn legerdienst versierde ik de kazernemuur met een lintmeter die ik vanaf de honderdste dag voor het afzwaaien elke ochtend een centimeter inkortte. Blijkbaar herleeft dit symbolisch ritueel op menig forum in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen. Tijd dus voor een tussenstand.

Eerste vaststelling. Opiniepeilers beperken hun rol niet langer tot die van seismograaf die landelijke politieke aardshokken voorspelt, maar teisteren voortaan ook het lokale niveau. Toegegeven, in 2006 waren er al in een beperkt aantal grotere steden pogingen om politieke voorkeuren van inwoners in kaart te brengen. Dit jaar verbreedde de actieradius, lang voor de zomer (figuurlijk) intrad, tot nagenoeg elke centrumstad. Op termijn wordt allicht Herstappe de enige gemeente die van de peilingenrage bespaard blijft.

194 'malcontenten' optrommelen, volstaat om in een grote stad een minister tot radeloosheid te drijven

Alleen jammer dat de kwaliteit niet in dezelfde mate evolueert als de kwantiteit. Vaak zijn de gepubliceerde cijfers vertekend door 'gewaagde' steekproeftrekkingen (zie de verdacht vaak opduikende verwijzingen naar 'internetpanels'). Andere peilers veralgemenen uit zeer beperkte aantallen: in Mechelen bijvoorbeeld volstond de respons van 300 inwoners om boude uitspraken te formuleren over de politieke toekomst van de Dijlestad. Een student die deze praktijken als solide bron van kennis propageert, zie ik met frisse (en waarschijnlijk wederzijdse) tegenzin terug eind augustus. In het zog van de peilers volgen de meest uiteenlopende digitale fora die de burger meer zeggenschap zouden moeten verlenen in het wel en wee van zijn gemeente. Nikolas Cloet fileerde eerder deze week in deze kolommen *De Vragende Partij (DS 4 juli)*. Maar niet alleen de VRT pretendeert zich te ontpoppen tot de grote inspraakpromotor: zowat elke krant of minimaal de aangebouwde digitale pagina's graven kanalen om de *voice* van de bezorgde burger te verspreiden.

Tweede vaststelling. Deze gemeenteraadsverkiezingen worden door de toonzetter herleid tot

een voorronde van de Vlaamse, federale en Europese verkiezingen van 2014 en afgaande op (opnieuw) de peilingen zou 'de kracht van de verandering' ook op het lokale erf aanslaan. Betekenisvolle winst moet de N-VA burgemeesters en schepenen opleveren (tenzij de coalitievorming tegenvalt, maar dat is een ander verhaal) die dan op hun beurt, naar het stramien van de gangmakers in een spurterstrein in de Tour, hun kopman naar het Martelaarsplein 19 of zelfs de Wetstraat 16 moeten loodsen.

Het verleden leerde dat burgemeesters het bij parlementsverkiezingen zeer goed doen (net zoals parlementsleden bij gemeenteraadsverkiezingen hoge ogen gooien). Uiteraard zullen we pas op 14 oktober weten of de virtuele N-VA-voorsprong leidt tot een wederuitgave van de Merckxiaanse raid op Mourenx-Ville Nouvelle in de Tour van 1969, dan wel tot het roemloze einde van de zoveelste *échappée-bidon* in de huidige Ronde van Frankrijk.

Niettemin zijn er nu al aan de N-VA-strategie risico's verbonden. Luc Huyse overliep hier op 2 juli de gevaren voortvloeiend uit de poleposition van de N-VA in de polls, in het bijzonder de fragiele basis waarop de rekrutering en de selectie steunt van het lokale politieke personeel dat deze partij naar de gemeente- en stadhuisen zal sturen. Overigens, deze week nog verdedigde bestuurskundige Katrien Weets een mooi proefschrift over bestuurlijke veranderingen in gemeenten. Ze ontrafelde daarin met het scalpel van een chirurg alle factoren die deze bevorderen of belemmeren. En ja, het profiel, de achtergrond, de kwaliteit en het gezag van de leden van de politieke top in een gemeentebestuur vervullen hierin een eminente rol. De kracht van de verandering schuilt dus in de eerste plaats in de zorgvuldige selectie van onze bestuurders.

Daarmee kom ik tot mijn **derde vaststelling**: de rekrutering en selectie van onze lokale politici verloopt in heel wat gemeenten (en niet de minste) niet zonder horten en stoten. Nigel Williams' appreciatie over de keuze die de Open VLD zou gemaakt hebben om de 'witte konijnen' te vervangen door 'blonde kiekens' heeft weliswaar een hoge amusementswaarde, maar de lijstvormingperikelen stemmen her en der toch wel tot nadenken. Dat de Open VLD-kandidatenlijst aanvankelijk werd afgewezen na een efficiënte mobilisatie in een Antwerpse deelgemeente, leert dat zelfs nationaal stevig gestructureerde politieke partijen in grootsteden verworpen tot papieren tijgers. 194 'malcontenten' optrommelen, volstaat om in een grote stad een minister van Justitie tot radeloosheid te drijven. De 'affaire-Bungeneers' illustreert trouwens nogmaals hoe in de lokale politiek de sterkte van de individuele kandidaat het kan halen van het partijapparaat. Overigens, berichten over de overstap van N-VA-mandatarissen in een aantal gemeenten (Rotselaar, Affligem) naar andere politieke partijen doen ook twijfel rijzen aan de kwaliteit van de smeerolie in de N-VA-pletwals.

Drie uiteenlopende vaststellingen, weze het dat ze wel eenzelfde pijnpunt beroeren. Dat peilers en alerhande e-inspraaksites meningen en houdingen van burgers proberen te vatten (waar belangenbundeling volgens de boekjes de eerste functie van een politieke partij is), dat een partij het nationaal boegbeeld tot in elke uithoek van het land moet afficheren en dat tot slot individuele kandidaten nationale partij-elites in verlegenheid brengen, het zegt allemaal veel over de tanende slagkracht van politieke partijen als vehikel – al dan niet voor krachtige veranderingen – in onze gemeenten. Maar goed, de electorale sperperiode start volgende week. Geniet ervan.